

moreva, in ga oženila. Vendar tudi žena je bila pre-slaba, da popravi napake vzgoje in izkorenini stare razvade, vsa njena blagost in potrpežljivost nista nič izdali pri divji, zapravljeni naravi in ona se naposled po prestanih mnogih mukah zopet vrne v očetovo hišo.

Velikih idej zastonj iščeš v teh črticah, vendar natančen odsvit narodnega življenja med mohamedanci v Bosni, ki ima mnogo zanimivosti. Z umetniške strani se ne da tem črticam nič oporekati, le Slovenca bodejo pri čitanju morda ovirale mnoge turške besede. Hrvatje so s Feridom Maglajlićem dobili v krog svojih pisateljev mohamedanca z lepimi pisateljskimi zmožnostmi.

Janko Barle.

Od druge strani smo dobili sledečo oceno:

To zbirko skoro izključno moslimskih novelet je Matica nagradila z ustanovo Dušana Kotura, in po zaslugi. Treba je brati knjižico, da človek spozna, kako so čisti umetnosti škodljiva vsa vprašanja in vsi problemi, ako se ne tičejo neposredno njegovega srca, in da tudi izprevidi, kako smo se s svojo afektiranostjo v slogu in čustvu odtujili naravi, ki je pravo umetnost došla pri prvem kriku in ki ji bo vrgla tudi zadnjo pest prsti na grob. Naša kritika je že do zoprnosti ponavljala, da je treba nazaj k ljudstvu in nazaj k življenju, a kaj hoče pravzaprav s tem reči, je vedela komaj ona sama. Ni ga pisatelja, tudi danes ne, ki bi mislil še tedaj, kadar mu je glava popolnoma mrzla — in to se zgodi včasih — da so res le mali literarni krožki poklicani leposlovje soditi in uživati ali da ne bo vedno zdravo in enakomerno-krepko utripanje velikega srca človeštva ostalo navekomaj edino pravi takt v himni lepote. Ne, temveč naši literatje sami čutijo, da je marsikaj v našem slovstvenem zraku, kar ne diši, a manjka vzgoje in zgledov. Splošno so tuje literature razen nemške, ki jo pa zagreni šola, skoro neznane, naše slovstvo se je pogreznilo v samo sebe in se je vzkalilo, davnih tradicij, ki pri vsakem narodu čistijo in razkužujejo, kadar se splošni okus začne kvariti, pa pri nas sploh ni. Kdo je mar že bil v ljudstvu, ki bi bil vreden in sposoben, da se potomci šolajo ob njem? Ali Jurčič, ali Kersnik, ali Stritar, ali Tavčar?

Pri Hrvatih je precej drugače. Njihovo slovstvo je staro ter preizkušeno v času, in ko so se koncem prejšnjega stoletja tudi pri nas na jugu začele križati razne slovstvene smeri, ki so pristrujile iz Evrope, so bile med Hrvati že izkopane dosti globoke struge, da se vode zopet mirno odtečejo, kadar se povodenj po-leže. Tudi Ferid Maglajlić ni prvi, ki je popisoval bosensko moslimsko življenje, a s tolikim čustvom, ne vemo, da bi ga kdo pred njim. To so drobne povesti, spisane na dušek in s svežim čustvom, brez lepo-besedičenja, mikroskopične psihologije, čudnih zapletkov in celo brez duhovitosti, s katerimi nas včasih davijo obupani pisatelji, kadar hočejo nadmodriti svet in sebe. Zdi se, kakor bi Maglajlić ne bil pridejal niti ene besede iz sebe in niti enega dogodka — vsled česar je tudi kompozicija semintja manj zadovoljiva, kot n. pr. pri „Nišanu pokraj ograde“ in „Puščenici“ — ker vse teče tako naravno in resnično. Sam Bog vedi, kaj je v teh malih povesticah tako čudežnega! Ali tisti lepi bosenski jezik, ves prepleten z miloglasno turščino, ali skrivna ljubezen, ki pri Maglajliću še vedno ljubi mesečino in dobro besedo, ali družinska radost in žalost po visokih turških hišah, ali čar idealno na-

dahnjene dobrote, s katero pisatelj gleda in popisuje življenje? Ali vse? To je gotovo, da je Maglajlić jako krepka osebnost, in jaz se ne bojim — na lastno odgovornost in kolikorkoli je drzna — postaviti njegov „Nišan kraj groba“, „Bruka“, „Inoča“ in „Na selu“ Turgenjevu in najboljšemu, kar je napisal Maupassant, ob bok. Ljudi, ki občutijo semintja potrebo ozreti se po lepi knjigi, opozarjam na Maglajlića; preko jezikovnih težav bo za silo pomogel mali slovarček turških besed, ki stoji ob koncu.

Franc Bregar.

Knjige društva sv. Jeronima za 1. 1909.

1. „**Danica.**“ Koledar in ljetopis društva svetojeronimskoga za god. 1910. O njej sem obširneje izpregovoril v zadnji lanski številki.

2. „**Kruh nebeski.**“ Molitvena i poučna knjižica. Složio ju Josip Celinščak, svečenik družbe Isusove. — 12°, str. 480. Društvo je izdalo že pred več leti prekrasni Kanižličev molitvenik: „Pobožnost molitvena“, ki ga pa narod ni tako sprejel, kakor je odbor pričakoval. Molitvenik je preobširen, jezik morda za kaj-kovce malo pretežak, a kar je glavno, narod še vedno pričakuje, da mu daš v roke gotovo knjigo in tako si menda tudi molitvenika ne more misliti, da ne bi bil vezan. Tej njegovi želji bode ustregel molitvenik: „Kruh nebeski“, ki ga sprejme vsak društveni člen v ličnem vezu. V molitveniku, okrašenem tudi z lepimi slikami, najdeš raznovrstne pobožnosti, katere bodo narodu v raznih prilikah dobro došle, kratek krščanski nauk in razne svete pesmi. Upam, da se bo ta molitvenik razširil in omilil med hrvaškim narodom.

3. **Biblijska povjest.** Knjiga I. Od stvorenja svijeta do Davida. Napisao dr. Dinko Gudek. — Vel. 8°, str. 220—390. — Pisatelj je pri sestavljanju biblijskih zgodb izbral zlato srednjo pot in je v drugem delu prve knjige obdelal zgodovino Izraelcev od Jozveta do Davidove smrti. Pisatelj se kolikor mogoče naslanja na besedilo sv. pisma, pripovedovanje mu je zanimivo, jezik lep. Želel bi pa, da se malo več truda posveti slikam, ki so zelo meglene in nerazločne.

4. **Poučni razgovori.** IV., 8°, str. 94. — Na prvem mestu dokazuje urednik Ferdo Rožić v kratkih pogovorih bivanje božje, kakor je lani govoril o veri. Učitelj Kvirin Broz poučuje v kratkem članku kmeta, naj na polju ne dela preveč ozkih krajev. Pravna črtica Miroslava Danića: „Doslavno uzdržavanje“ daje navodila onim, ki si žele, ko izročajo svoje premoženje drugemu, izgovoriti do smrti kake pravice. Prav zanimiv je članek našega rojaka Ed. Engelmana: „Bjesnoća“ (steklina), ki daje potrebni pouk narodu o tej strašni in še vedno česti bolezni. „Pčelarske mrvice“ bodo razveselile umnega čebelarja, a članek „Naš ustav“ bo poučil danes, ko se mora tudi kmet baviti kolikor toliko s politikom, o najvažnejših državnih uredbah.

05950

Iz drugih književnosti.

Dantes poetische Werke. Neu übersetzt von Richard Zoosmann. I.—III. Band: Die Göttliche Komödie. IV. Das Neue Leben. — **Dantes letzte Tage.** Eine Dichtung von Richard Zoosmann. Ker prina-

samo ravnokar v „Dom in Svetu“ prevod Dantejeve „Divine Commedie“, se nam zdi umestno, da omenimo ta najnovejši prevod Dantejevih pesniških del v nemščini. Zoozmann je, kakor trdijo poznavalci Danteja, podal najtočnejši prevod v muzikalično krasnem jeziku, zvest ne le zmislu, ampak celo besedi originala. Na eni strani je italijanski original, na drugi nemški prevod. Zoozmann se je tako vglobil v duha in v dikcijo Dantejevo, da je izdal tudi posebno zbirko pesmi o Dantejevih zadnjih dneh. Pesnik se popolnoma zamisli v dušo svojega vzora in nam podaja poetično sliko čuvstev, idej, spominov in duševnih bojov velikega Florentinca. Med temi pesnimi je ena, ki se opira na dejstvo, da je Danteju bilo znano Cerknško jezero. V pesmi „Dante se vrača v Ravenna“ leži pesnik bolan na mrzlici. Glava mu je vroča, bolestne fantazije ga mučijo. Zdravilo ga nekoliko umiri, in tedaj premišluje pesnik o svojem stanju:

O Menschenleib, kann Menschenwitz belauschen
Das rätselhafte Triebwerk deiner Räder,
Die aus verborgnen Quellen Kräfte tauschen
Und wunderseltzam überall verteilen?
Du hörst den Lebensstrom im Herzen rauschen,
Du fühlst den Kreislauf durch die Pulse eilen;
Doch ach, was nutzen dieser Weisheit Brocken?
Du kannst der Wunden Tor verschließend heilen,
Doch wenn in sich die regen Säfte stocken,
Stehst du davor und horchst erschreckt und harrst;
Und kein Atom kannst du ins Leben locken,
Wenn seines Triebwerks kleinste Feder barst:
Es folgt dir nicht, will keinen Dank dir schulden. —
So sah ich einst in Krain, im rauhen Karst,

Als ich das dritte Bannjahr mußte dulden,
Im Herbst des Zirknitz Wasser aufwärtsschießen
Aus trichterartig unterirdschen Mulden
Und donnernd in sein Becken sich ergießen.
Doch kommt der Lenz, sinkts abermals nach unten,
Und wo sonst See, beginnt ein üppig Sprießen.

Und es bedeckt mit einem farbenbunten,
Saftgrünen Teppich sich das ganze Land,
Und friedlich schläft das wilde Wasser drunten. —

Als ich vor diesem Märdienwunder stand,
Im Winter, glaubt ich, den Cocyt zu schauen,
Und tiefes Staunen wars, das ich empfand.

Der Javornik in seinem düstern, rauhen,
Verschnelten Pelz bog sich mit drohndem Blick
Zum See hinab — mich faßte schier ein Grauen,

Als griff des Todes Hand mir ans Genick.
Doch wär der Berg auch auf dies Eis gefallen,
Selbst nicht am Rand bekäm es einen Knick . . .

Wie dieses Wassers Auf- und Niederwallen —
Wer weiß, woher es kommt? wohin es schwindet?
Man hört nur tief im Grund sein Murmeln schallen —

So auch das Blut sich durch den Körper windet
Als die verborgne Quelle unsers Lebens,
Als Rätsel, dessen Lösung niemand findet.

Ihr Ärzte, müht euch nicht fruchtlosen Strebens,
Dem Daseinswunder auf die Spur zu kommen;
Und will es fliehn, ihr haltet es vergebens.

Ob ihr Mixturen braut, was sol es frommen?
Gott hat dies Räderwerk mit Meisterhand
Und hoher Kunst zu bauen unternommen,

Und sein Geheimnis ist nur ihm bekannt:
Will er des Herzens letzten Schlag beschließen,
Hält es im Gang kein menschlicher Verstand:

Wer hemmt die Wellen, die zum Meere fließen?

NESREČA V RABLJU

Rudniška bolnica se je udrila v zemljo, sedem oseb je pokopanih